

re debet, modo ipse non careat quotidianis alimentis (4).

(1) Bona ipsa à creditoribus retineri non posse, sed ea esse vendenda, ut pretium secundum antiquiorem, & potiore, quem unusquisque obtinet, locum singulis tribuatur, præter ceteros, docet Voetus *ad Pandect. l. 42. tit. 3. n. 8.*

(2) *L. 4. cod. Qui bon. ceder. poss.*

(3) Consule Hilligerum *in Donellum ad l. 16. et 17. ff. de Re judic. not. 18. col. 261. t. 11. ed. cit.*

(4) *L. 6. ff. de cession. bonor.*

§. XXI. Cessio bonorum ex Theodosii constitutione sola voluntatis professione, & nuda voce peragitur (1); sed in locis compluribus solemniter impetranda est (2), in eaque emittenda contumeliosi quidam ritus adhibentur (3). Differt à cessione bonorum dilatio, seu justitium quinquennii, quod tantum Principis beneficio, non à jure scripto conceditur. Dat Princeps hanc dilationem, cum plerique creditores consentiunt (4), quique eam impetravit, amplius post quinquennium bona cedere non potest (5). Imo ne quis Principis beneficio abutatur, dilatio non conceditur, nisi quis caveat, sese, exactis quinquenni induciis, creditoribus satisfacturum (6).

(1) *L. 6. cod. Qui bon. ceder. poss.*

(2) Confer Voetum *in Pandect. l. 42. tit. 3. n. 6.*

(3) Verum cessionem bonorum infamiam non irrogare, statutum est ab Alexandro Imp. in *l. 11. cod. Ex quib. caus. infam. irrog.*, quod & innuit Justinianus *l. ult. cod. Qui bon. ceder. pos.* Confer Contium *lect. subseciv. l. 2. c. 18. p. 34. ed. Neap. 1725.*, & Hilligerum *ad Donellum in l. 16. et 17. tit. ff. de Re judic. opp. t. 11. not. 22. col. 265. ed. cit.*

(4) Major pars creditorum non ex personarum numero, sed ex debiti quantitate æstimatur *l. ult. cod. Qui bon. ceder. poss.*

(5) Consule Cujacium *in cod. l. 7. tit. 71. opp. t. 9. col. 1058. ed. cit.*

(6) *L. 4. cod. de Precib. Imper. offeren.*

§. XXII. Sunt nonnulli, qui bonorum cessione non indigent, ut à carceribus liberentur, quoniam habent

beneficium *competentiæ*, ut vocant, quod in eo positum est, ut id tantum, quod facere possunt, præstare cogantur. Eo beneficio à jure civili donati sunt parentes, patroni, socius, maritus ad dotis restitutionem ab uxore, donator à donatario conventus (1), filii familias in jus vocati pro contractibus gestis, cum in patria potestate essent, si patris hereditatem non obtinuerunt (2). Idem hoc beneficium jure canonico concessum est clericis (3), qui clericalibus induti vestibus incedunt, ac tonsuram gerunt (4).

(1) §. 37. *et seq. Inst. de Action.*

(2) *L. 2. ff. Quod cum eo qui in alien. potest., l. 49. ff. de Re judic., l. 3. §. 4. ff. de Minor. 25. an.* Imo & filium, qui ex minima tantum parte patri heres extitit, eodem beneficio frui, scriptum est *in cit. l. 2. ff. Quod cum eo qui alien. potest.* Quæsitum autem est, quæ sit hæc minima pars, & multi quidem legitimam intelligunt. Sed ego assentior iis, qui hanc partem existimant, quæ minima est, si cum æris alieni mole comparetur.

(3) *Cap. Odoardus 3. de Solut.*

(4) Consule Fagnanum *in cit. cap. 3. de Solut. n. 58.*, & consule etiam librum meum *de Notissimis in juræ legibus l. 2. p. 231. ed. Romæ 1766.*

TITULUS XV.

De Appellationibus.

I. Appellatio quid?	piendi apostoli?
II. Appellatio ab interloquutione, & à sententia definitiva.	XII. Quo introducenda appellatio ad judicem superiorem?
III. & IV. Utriusque discrimina.	XIII. Quod prosequenda, ac finiendæ appellationis tempus sit?
V. Quibus liceat appellare?	XIV. Quid nostris moribus observandum?
VI. An appellare oporteat à sententia nulla?	XV. Appellatio in devolutivo.
VII. Quæ causæ appellationem rejiciant?	XVI. & XVII. Quibus in causis tantum in devolutivo appellatio detur?
VIII. Fatalia tempora appellationis.	XVIII. Nefas appellare ab eo, qui toti reipublicæ cum imperio præest.
IX. Quo tempore interponenda sit appellatio?	
X. & XI. Quo petendi, & acci-	

- XIX. Jus appellationum hæret in summa potestate.
 XX. Summa potestas in Ecclesia penes Romanum Pontificem.
 XXI. Christus Ecclesiæ caput, & Episcopos constituit.
 XXII. Metropolitans, & Patriarchas instituit Ecclesia.
 XXIII. Potestas ab Ecclesia data Metropolitans, & Patriarchis nihil detraxit de potestate à Christo data Summo Pontifici.
 XXIV. Jus appellationum, quod ab Ecclesia habent Metropolitans, & Patriarchas, nihil detrahit de jure, quod à Christo Summus Pontifex habet.

- XXV. & XXVI. Appellatio ad Pontificem omissio medio.
 XXVII. Num aliquando expediat ad Pontificem non appellare?
 XXVIII. Jus appellationum ad Pontificem in Primatu insitum etiam Ecclesiæ lege, & consuetudine firmatum.
 XXIX. Pontifex omnes appellationes jure Primatus recipit.
 XXX. Discrimen inter Orientis, & Occidentis appellationes.
 XXXI. Pontifex vel dat iudices in causis appellationum, vel eas ipse cognoscit.

§. I.

Ne sententia transeat in rem judicatam, neve victo spes omnis eripiatur, inventum est remedium appellationis, cujus ope vis editæ sententiæ suspenditur. Est autem appellatio ab inferiore iudice ad superiorem facta provocatio, ut hujus sententia id, quod inique factum est, tollatur, vel emendetur (1). Jure decretalium alia judicialis, & alia extrajudicialis appellatio est (2); illa emittitur adversus actum judiciale, postquam iudicium, citata parte, inchoatum est; hæc adversus quoscumque extrajudiciales actus, sive illatum gravamen, sive inferendum sit, interponitur. Ita contra electiones, postulationes, provisiones (3), & ita etiam si iudex de facto, non causa cognita iudicet, appellatio permittitur. Quæ extra iudicium appellationes fiunt, magis provocationes ad causam sunt (4).

(1) *L. 7. ff. de Minor., l. 1. ff. de Appellat., c. 15. eod. Licet appellatori, inquit Capitularia Caroli M. l. 7. c. 333. apud Baluzium Capitular. Reg. Franc. t. 1. col. 733. ed. Ven. cit., vitiatam causam appellationis remedio sublevare.* Quoniam appellatio ab inferiori ad superiorem interponenda est, queri potest, num à iudicis dati sententia appellari possit, qui eum dedit; & num à sententia iudicis, cui mandata est jurisdictio, recte appelletur, qui eam manda-

vit. Sed dantem appellari posse demonstrant Ulpianus in *l. 1. §. Si quis ff. de Appellat.*, & Modestinus in *l. 3. ff. Quis à quo appellet*, mandantem vero non posse, respondit Ulpianus in *l. 1. §. Ab eo. ff. Quis à quo appellet*. Discriminis ratio est, quod qui iudicem dedit, censetur retinuisse, non alienasse jurisdictionem; verum ea se abdicasse videtur, qui jurisdictionem suam alteri mandavit. Ea de causa à iudicio vicarii generalis Episcopus appellari non potest; quoniam illi omnis ab hoc mandata est jurisdictio, & utriusque tribunal unum, idemque est. Consule Cornelium Binkershoek. *Observ. Jur. Rom. l. 6. c. 23. opp. t. 2. p. 254. ed. Lugdun. Batav. 1750.*

(2) *Cap. 5. de Appellat., c. 8. eod. in 6. Clem. 3. eod.*

(3) *Cap. 21. de elect., c. 1. 19. et 20. eod. in 6. c. 8. de Appellat. in 6.*

(4) *Cap. 5. de Appellat.* Cujus observationis utilitas in eo est posita, quod non statim ad superiorem confugere oporteat, sed ad eum iudicem, qui de illato damno in prima instantia cognoscere potest, quod minime fieri posset, si proprie dicta esset appellatio.

§. II. Judicialis appellatio duplex est, alia, quæ contra interlocutionem, alia, quæ contra sententiam definitivam emittitur. Appellationem ab interlocutione Jus civile non probat (1); nisi ei vis definitivæ sententiæ sit, aut nisi ab ea illato gravamini nullum aliud adhiberi remedium possit (2). Sed canones ante Tridentinam Synodum editi appellationem permittunt tum à sententia, tum à quavis etiam simplici interlocutione, qua judicialia acta ordinantur (3). Verum cum Patres Tridentini plane intelligerent, sæpe ad vexandos longa frustratione litigantes appellationes interponi, sapienter statuerunt, ut his appellationibus tantum detur locus, cum interlocutio vim habet sententiæ definitivæ, aut cum magnum attulit gravamen, quod per appellationem à definitiva removeri non potest (4).

(1) *L. 7. cod. Quor. appellat. non recip.*

(2) *L. 7. & 40. ff. de Minor. xxv. an., l. 2. ff. de Appellat. recip.*

(3) *Cap. 1. de Dilat., c. 9. c. 15. c. 20. de Appellat., c. 1. eod. in 6.*

(4) *Concilium Tridentinum Sess. 13. c. 1. & Sess. 24. c. 20. de Reform.*

§. III. Inter appellationem, quæ à definitiva, & quæ

ab interlocutione fit, magnum discrimen intercedit. Principio appellatio à definitiva jurisdictionem suspendit iudicis, unde appellatum est (1); sed non idem efficit appellatio ab interlocutione, nisi ea irreparabile damnum afferat, aut inferior iudex appellationi detulerit, aut iudex superior dederit inhibitionis litteras (2), quas minime dat, nisi primum justam appellationis causam deprehenderit (3). Imo expirat hæc appellatio, si ipse iudex inferior damnum per simplicem interlocutionem ab se illatum corrigat (4).

- (1) *L. 3. Cod. de Appellat. c. 7. eod. in 6.*
 (2) *Cap. 10. de Appellat., c. 5. & 7. eod. in 6., c. 2. de dol. & contum. in 6.*
 (3) *Cap. 3. & 7. de Appellat. in 6.*
 (4) *Cap. 60. de Appellat.*

§. IV. Item appellatio ab interlocutione scripto comprehenditur, eoque exprimenda est appellationis causa (1). Cum enim definitivam mutare iudex non possit (2), interlocutoriam possit (3), patefacienda est causa, propter quam hæc emendari possit, ac debeat. Contra à definitiva si illico (4) apud acta appellemus, etiam viva voce appellamus (5); quamquam libello opus sit, cum ex intervallo appellatio interponitur (6); neque necesse est appellationis causas exprimere (7). Denique cum à definitiva appellatur, jus est litiganti novis uti probationibus, & causas etiam non expressas iudicio persequi (8); sed qui appellat ab interlocutoria non alias causas prosequitur, quam nominatim dumtaxat expressas (9), neque novis utitur probationibus.

- (1) *Cap. 1. & 9. de Appel. in 6. Emmanuel Gonzalez in c. 59. n. 12. de Appellat.* tria distinguit tempora, nimirum tempus Anacleti, tempus Innocentii III., tempus Innocentii IV. Anacletus *can. 3. c. 2. q. 6. omnis oppressus*, inquit, *libere sacerdotum, si voluerit, appellet iudicium.* Ex verbo *libere* colligit Gonzalezius, olim tum à definitiva, tum ab interlocutoria, nulla expressa causa, appellari potuisse. Deinde Innocentius III. in *c. 61. §. 1. de Appellat.* ab interlocutione appellari *probabili causa* verbo etiam *exposita* voluit. Denique Innocentius IV. causam scripto proponi

jussit in *cit. c. 1.* Verum Anacleti epistola in *cit. can. 3. Isidori* Mercatoris figmentum est.

- (2) *L. 55. ff. de Re judic.*
 (3) *Cap. 60. de Appellat.*
 (4) *L. 14. Cod. de Appellat., l. 2. ff. eod.*
 (5) *Satis erit, si dicatur appello*, inquit, *cit. l. 2.*
 (6) *L. 1. §. ult. ff. de Appellat.*
 (7) *L. 2. ff. eod.*
 (8) *L. 4. Cod. de Temp. & reparat. appellat.*
 (9) *Clem. 5. de Appellat.*

§. V. Appellare possunt non tantum ii, qui damnati iudicis sententia damnum pertulerunt, sed etiam omnes, quorum interest, sententiam infirmari (1). Ita recte provocat fidejussor, si debitor victus iudicium deserat, itemque venditor, contra quem regressum habet emptor, si hic, postquam causa cecidit, ab ea desistat. In communi causa unius appellatio, quæque eam sequitur, victoria ceteris etiam prodest litis consortibus, qui non appellarunt (2).

- (1) *L. 4. ff. de Appellat., can. 30. c. 2. q. 6., c. 16. §. 1. de Elect.*
 (2) *L. 1. & 2. Cod. Si unus ex plurib. appellat., c. 72. de Appellat.*

§. VI. Nec solum nostro, sed & procuratorio nomine appellamus (1); quin alium etiam ab eo, per quem iudicium egimus, procuratorem ad appellandum constituere possumus (2). Nihil autem attinet appellare, cum sententia nulla est, quoniam appellatio pertinet ad sententiam, quæ iniqua quidem est, sed tamen valet, ideoque infirmanda, ut iniquitas corrigatur; verum sententiam per se nullam infirmare supervacaneum est. Ergo inutilis est appellatio, si ab incompetente iudice (3), aut à competente quidem, sed neglecto juris ordine (4), aut contra expressam legem (5) sententia lata sit. Atque ita contra has sententias satis est nullitates proponere, ut iis expensis, atque probatis, nulla earum ratio habeatur. Usu fori hæc sententiæ, quæ nullæ sunt, *circumscribi* dicuntur, hoc est è medio tolli, & abrogari; id vero fit im-

perio Principis, qui nisi primum extinxerit, ac deleverit sententiam, ea semper in iudicio rata firma censetur.

(1) *L. 2. ff. Quando appellat.*

(2) *L. 4. in fin. ff. de appellat.*

(3) *L. ult. Cod. si à non competen. jud.*

(4) *L. 4. Cod. de Senten. & interloq.*

(5) *L. 1. §. 2. ff. Quæ sentent. sine appellat.* Capitularia Caroli M. l. 7. c. 249. r. 1. col. 720. ed. Baluzii Ven. 1772. in carcerem detrudi iubent iudicem, qui oblatas sibi in iudicio leges, vel juris species audire noluerit, & contra eas iudicaverit, atque hujus facinoris convictus fuerit. His autem capitularibus antiquior Chlotharii Regis constitutio edita circa annum 560. n. 60. apud Baluzium *cap. Reg. Fran. t. 1. col. 7. cit. ed.* jubet, Episcoporum imperio castigari iudicem, qui aliquem contra legem injuste damnaverit. Huc etiam referenda est Græca constitutio Justiniani apud Contium *prætermis. clas. 1. p. 295. ed. Neap. 1725.*

§. VII. Quædam vero causæ sunt, quæ omnem appellationem rejiciunt, vel quod celeriter expediendæ sunt, vel quod appellatio potius ad retardandum iudicium, quam ob justam causam interposita videtur. Ergo frustra provocant qui sententiam quoquo modo probarunt (1), vel se non appellaturos jurati promiserunt (2), qui testibus, & argumentis convicti crimen confessi sunt (3), qui ob veram, non fictam contumaciam damnati sunt (4), denique illi contra quos tres conformes sententiæ latæ sunt (5). Similiter non datur appellatio in manifestis, sive notoriis (6), in iudiciis remota appellatione actis (7), in causis modicæ summæ (8), à sententiæ executione, nisi ille, quem tenere oportebat modus superatus fuerit (9), in causis disciplinæ, & emendationis morum (10), nisi ea res præter modum acta sit (11).

(1) *Cap. 20. de Offi. & potest. deleg.*, ibique Glossa *verb. Recessum.*

(2) *Cap. 20. & 21. de appellat.*

(3) *Cap. 3. §. Si autem de appellat. in 6.*, ibique Glossa *v. In jure can. 41. §. Nullus etiam c. 2. q. 6. L. 2. Cod. Quor. appellat. non recip.*

(4) *L. 23. §. ult. de appellat.* ibique Glossa, *v. Non recte, l. 53. ff. de Re jud.*, ibique Glossa *v. Litis damno.*

(5) Ante Justinianum semel tantum provocare licebat; post Justinianum etiam bis provocare licet *l. un. cod. Ne liceat in una ead. caus.* Eadem hanc regulam proponit Clemens III. *in c. 39. de appellat.* Sed statuta plurimarum gentium redierunt ad jus antiquum, ideoque apud eas nunc semel tantum appellatio permittitur, quoniam non tres, uti fert Jus Commune, sed duæ sententiæ rem judicatam efficiunt. Atque hoc quidem jus est, quo Romæ utimur.

(6) *Cap. 5. §. ult. & c. 61. §. Porro de appellat., c. 3. §. Si autem cod. in 6.*

(7) *Cap. 53. de appellat. c. 1. de Rescript. c. 15. de Offi. & potest. Jud. deleg.*

(8) Consule Cornelium Bynkershoek *Observ. jur. Rom. l. 5. c. 4. opp. t. 2. p. 17. et seq. ed. Lugd. Bat. 1750.* Apud nos in causis, quæ pertinent ad Urbem Romam, ejusque terminos, & territorium, sive, ut vocant, *districtum*, quæque summam non superant scutorum 50., *recursus*, ut vulgo loquimur, non appellatio conceditur. Extra Urbis terminos appellatio tantum datur in causis scutorum centum, *recursus* in ceteris; in iis vero causis, quæ non superant scuta quinque, neque appellatio, neque *recursus* datur, sed victus in una sententia acquiescat necesse est.

(9) *L. 5. cod. Quor. appellat. non recip., C. 15. de Sentent. et re judic., C. 43. de Appellat.*

(10) *Cap. 3. 26. 32. cod.*

(11) *Cap. 13. de Offic. judic. ordin., C. 3. de Appellat.*

§. VIII. Appellatio proponenda est intra legitima tempora, quæ vulgo *fatales dies* (1) appellantur, quoniam eorum lapsu, quasi fato quodam appellatio perimitur. Ea tempora quatuor numero sunt. Primum est tempus interponendi appellationem; alterum petendi, atque accipiendi libellos dimissorios; tertium introducendæ appellationis apud iudicem superiorem; quartum denique tempus est, intra quod litigator prosequi, ac finire appellationem debet.

(1) Fatalium dierum mentio est in *l. 32. cod. de Appellat.*, & in *l. 2. & ult. cod. de Temp. et repar. appell.* Fallitur autem egregie Bodinus *de Republ. l. 3. c. 6. n. 324.*, qui nullam veterum ea tempora appellationi præfinita *fatales dies* vocasse putat, eaque potius *statos dies, statum tempus* appellanda esse contendit. Errorum inde ortum esse arbitratur, quod qui leges Codicis, & Novellarum in Latinum sermonem verterunt pro *χρόνια χρόνους* legerint *χρόνια* Bodinum refellit, & exagitat Cujacius *ad Tit. 63. cod. l. 7. opp. t. 9. col. 1044. ed. cit.*, ubi præclarum habes doctissimi viri de hoc homi-

ne iudicium. Fatalis dies etiam *temporalis* dicitur in *l. 32. c. de Appellat.* Consule Cujacium *Observ. l. 12. c. 4. opp. t. 3. col. 307. ejusd. ed.*

§. IX. Jure Digestorum, & Codicis appellationis interponendæ tempus biduum erat in causa propria, in aliena triduum (1); sed postea Justinianus cuilibet, qui appellare vellet, decem dierum spatium concessit (2). Justinianum jus Innocentio III. probatum est (3), idque tum in judiciali, tum in extrajudiciali appellatione servandum esse, Bonifacius VIII. constituit (4). Hoc tempus in sententiis labi incipit à die latæ sententiæ, in aliis actibus ex ipso actu, unde appellatur (5). Quod ita accipiendum est, si adversus præsentem fuerit pronuntiatum. Nam si adversus absentem hujus temporis initium repetitur non à die, quo lata est sententia, sed à die quo quis ejus rei certior factus est (6).

(1) *L. 1. §. 5. 6. & 11. l. 2. ff. Quand. appellat., l. 6. §. 5. cod. de Appell.*

(2) *Novel. 23. c. 1., Auth. hodie cod. de Appell.*

(3) *Cap. 15. de Sentent. & re jud.*

(4) *Cap. 8. de Appellat. in 6.*

(5) *L. 1. §. Biduum, & §. Quod in sententiis ff. Quand. appell.*

(6) *Cit. l. 1. §. ult., & c. 8. de Appell. in 6., ubi cum dicat Bonifacius infra decem dies, postquam sciverit, perspicuum est, quod recte vulgo dicitur, appellationis interponendæ tempus initio utile, deinceps vero continuum esse.*

§. X. Post appellationem interpositam litteræ dandæ sunt ab eo à quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est (1). Quæ litteræ dicuntur Apostoli à græco verbo ἀποκρίνω, latine dimitto. Sunt enim litteræ datæ à iudice, qui sententiam edidit, per quas causa dimittitur ad eum, qui appellatus est (2). Harum litterarum non unum genus. Nam si appellationem interpositam, & admissam fuisse testentur, dimissioniæ dicuntur, reverentiales autem, si ob superioris reverentiam probatam appellationem ostendant non quod eam causa postulare videatur, postremo si testentur, eam esse rejectam, refutatoriæ appellantur.

Interdum Judex non satis intelligit, num concedenda sit appellatio, an secus; & tunc concedit testimoniales, quæ vim accipiunt à jure, ideoque suspendunt causam, si danda appellatio erat, rejiciunt autem, si erat deneganda. Quin etiam litigantium alter sæpe interpositæ appellationi assentitur; & tunc, quia partes ipsæ de appellatione conveniunt, dicuntur apostoli conventionales.

(1) Verba hæc sunt Marciani in *l. un. ff. de Libel. dimiss. ea-* que descripsit Gratianus in Decreto *can. 31. c. 2. qu. 6.* Tum ipse Gratianus formulam proposuit Apostolorum his verbis: “Ego ille, Sanctæ Bononien. Ecclesiæ Episcopus te Presbyterum Rolandum, Capellanum S. Apollinaris ad Apostolicam Sedem, quam appellasti, ab observatione mei iudicii his apostolis dimitto.”

(2) *L. 106. ff. de Verb. signif.*

§. XI. Antiquo jure petebantur, accipiebantur, & reddebantur Apostoli intra diem quintum post interpositam appellationem (1); jure novo intra dies triginta à lata sententia petendi, & à iudice, à quo appellatur litigantibus exhibendi sunt (2). Quin iudex etiam non petenti Apostolos dare debet (3): verum hi sunt petendi, si ille officii sui partibus non satisfaciat. Petuntur autem *instanter & sæpius*, ne quis se appellationis beneficio abdicasse videatur (4). Nam qui intra tempora præstituta Apostolos non petiit, accepit, reddidit, præscriptione repellitur (5); hoc autem tempus iudex contrahere potest, producere vero non potest (6). Sed nunc fere nullus in foro est Apostolorum usus (7), ac per libellum appellationis intra decennium in actis exhibito appellatio interponitur.

(1) Paulus *Recept. sentent. l. 5. tit. 34. §. 1.* apud Schultingium *Jurisprud. vet. Ante-Justinian. p. 533. ed. Lipsiæ 1737.*, quem Pauli locum descripsit Gratianus *can. 24. c. 2. qu. 6.*

(2) *L. 24. cod. de Appellat., c. 6. eod. in 6.* Verba illa *Ex die sententiæ*, quæ occurrunt in *cit. l. 24.* forte à Triboniano addita sunt; certe non extant in *l. 32. cod. Theodos. de appellat.*, unde *l. 24.* desumpta est. Eodem tamen modo tempus illud æstimatur in *l. 29. cod. Theodos. eod.* Atque ea quidem verba *Ex die sententiæ* multi ita accipiunt, quasi scriptum sit à die scientiæ latæ sententiæ, quæ

opinio verior esse videtur. Consule Schultingium in *Paul. l. c.* & Cujacium in *l. 5. cod. de appellat. opp. t. 9. col. 1036. seq. ed. cit.*

(3) *L. 6. §. ult. cod. de appellat.*

(4) *Cap. 6. de appellat. in 6., Clem. 2. eod.*

(5) Paulus *l. c. §. 2.* Atque hæc causa est, propter quam Modestinus in libro singulari de *præscriptionibus* egerit de Apostolis *l. 106. ff. de Verb. signif.* Tantum præscriptio ab agendo submoveri vult Paulus *l. cit.* eum, qui intra tempora præstituta Apostolos non petit, accepit, reddidit, sed in libris quibusdam postremo additur, quod iis & *pœnam appellationis inferre cogitur*, quæ verba Gratianus etiam descripsit in *cit. can. 24. caus. 2. qu. 6.* Sed Cujacius in *Paul. l. c. opp. t. 1. col. 461. ed. cit.*, & Schultingius *eod. l.* hanc lectionem improbant.

(6) *Cap. 5. de appellat.*

(7) Confer Voetum in *Pandect. l. 49. tit. 6. n. 2.*

§. XII. Acceptis litteris dimissoriis, qui appellavit majori judici sistere se præsentem debet, eique litteras offerre quod jure civili non eodem temporis spatio pro varia locorum, & judicum ratione, faciendum est (1). Varium hoc jus gentium moribus servari vix potuit; nihil autem certi de eo tempore à Decretalibus constitutum est. Quare tota res pendet ab arbitrio judicis, à quo provocatur (2), & alicubi hoc tempus municipali jure definitum est. Exhibitis vero superiori judicis litteris dimissoriis appellans instat, ut appellatio recipiatur, adversarius ad certum terminum citetur, inhibeturque iudex, à quo provocatum est (3).

(1) *L. 1. 2. & ult. cod. de Tempor. appellat.*

(2) *Cap. 5. & 33. de appellat., Clem. 4. eod.*

(3) Citationes typis Camerae impressæ, quas vulgo camerales dicimus, quamquam ex à nullo Romane Curie iudice subscriptæ sint, vim inhibendi habere sancivit Benedictus XIV. *Constit. Romane Curie 115. §. 5. t. 1. ejus Bullar. p. 285. ed. Rom. seu Ven. 1754.*

§. XIII. Denique prosequendæ, ac finiendæ appellationis tempus est annus unus, atque ex justa causa etiam alter (1). Qua in re juris civilis, & canonici magna consensus est. Verum unde id tempus ex jure civili initium sumat, non satis constat; sed jus canonicum hoc initium ab interposita appellatione repetit (2), quod

etiam civilis fori usu receptum est.

(1) *Auth. ei qui ei l. ult. §. 4. cod. de Tempor. appellat. Clem. 3. eod.*

(2) *Cap. 8. de appellat., Clem. 3. cit.*

§. XIV. Nostris moribus intra biennium appellationis negotium expedire oportet. Primo anno causa committitur judici, quem quis appellavit, altero *transportanda* sunt acta, ut pragmatici loquuntur, nimirum exemplum actorum, & documentorum, quæ priori iudicio gesta dataque sunt, exhibendum est coram altero iudice, ad quem postremo itum est. Qui intra primum annum alteri judici causam committere neglexit, is ne alterius quidem anni beneficium habet ad acta exhibenda; verum id præstare debet intra tempus à iudice definitum. Quare curandum est, ut suo anno utrumque fiat, quique id ob justam causam præstare non potest, ampliandi facultatem à iudice petit, antequam constitutum tempus elabatur.

§. XV. Appellatio legitime interposita (1) jurisdictionem suspendit iudicis inferioris, causamque defert ad superiorem, qui appellatus est (2). Quare interim, dum appellatio pendet, nihil amplius in causa inferior iudex agere potest, & si quid egerit, cuncta à majore iudice ad pristinum statum rediguntur (3). Verum cum hæc suspensio sententiæ, ejusque executionis in causis quibusdam minus congruens, & apta videretur ad rectum ordinem rerum, merito receptum est, ut sententiis quibusdam suspensiva vis adimatur propterea fit interdum, ut quamquam sit appellatum tamen sententia exitum obtineat, & postea causæ cognitio ad superiorem deferatur. Tunc autem sententiæ non *suspensivum*, sed *devolutivum effectum* habere dicuntur.

(1) Appellationes autem non recipiuntur, neque in earum vim inhibitiones conceduntur, nisi primum constiterit, intra legitima tempora, atque à legitima persona, item à definitiva, vel habente vim definitivæ, aut gravamine, quod per definitivam reparari non possit, appellatum fuisse, idque patere debet ex publicis monumentis, quæ in actis exhibentur. Confer Benedictum XIV. *Const. Ad militantis*

48. §. 43. p. 86. t. 1. ejus Bullar. ed. Ven. 1754., qua quidem constitutione multa de appellationibus, deque inhibitionibus comprehensa sunt.

(2) L. 32. §. 4. cod. de appellat., cap. 55. eod.

(3) L. un. ff. Nihil innovar. appellat. interpos., c. 7. de appellat. in 6.

§. XVI. Plures vero sunt causæ in quibus interposita appellatio impedimento non est, quominus lata sententia vim, & exitum habeat. Jure communi appellatione non suspenduntur decreta de alimentis præstandis; neque datur suspensiva appellatio in causis de restitutione spoli, ac momentaneæ possessionis (1), in judiciis arbitratorum ex compromisso, in causis, ut ajunt, executivis, quæ ex populorum moribus, & legibus privilegium habent paratæ executionis. Apud nos provocatio nullam affert moram; & tarditatem causis in quibus duo continua, eaque concordia judicata edita sunt; itemque causis de menstrua diurnave mercede, de alimentis futuris, de restituendo deposito, de explenda solutione, quam quis syngrapha (2) se futurum promisit, de oneribus cameralibus, vel communitatis, de canonibus, pensionibusque domus, de obligationibus cameralibus, ceteris demum, quæ à Benedicto XIV. expressæ sunt (3).

(1) L. 27. ff. de Inoffic., l. un. c. Si de moment.

(2) Hæ sunt syngraphæ, quas vulgò appellamus *Pagarò per altrettanti*.

(3) Confer Benedictum XIV. Const. Romanæ Curie 115. §. 10. & seq. t. 1. ejus Bullarii p. 287. ed. Rom. seu Ven. 1754.

§. XVII. Sed & executionem sententiæ irrogatarum censurarum minime appellatio retardat (1); quod etiam obtinet in causis emendationis morum, nisi antistes, uti supra dictum est, rem egerit supra modum, quem observare oportebat (2); itemque in causis, quarum executio à Concilio Tridentino remota appellatione mandata est (3).

(1) Cap. 53. de Appellat.

(2) Cap. 3. de Appellat.

(3) Consule Benedictum XIV. cit. const. 48. §. 5. & seq. p. 82., ubi omnes hæ causæ, in quibus suspensiva appellatio non conceditur, accurate recensentur. Vide etiam, quæ l. 1. tit. 6. §. 3. p. 325. dixi de appellatione interposita ab Episcopi judicio in beneficiis curatis, quæ per concursum collata sunt.

§. XVIII. Ab omnibus iudicibus provocare fas est, præterquam à supremis Principibus (1), & à Summo Pontifice, cujus iudicium soli Deo subicitur (2). Nam absurdum esset inferiorem iudicem delere, aut emendare sententiam ejus, cui ipse subest, & cui summa in republica potestas est. Ea de causa inducta est appellatio, ut ex inferiore iudice gradatim provocetur ad superiorem, ac denique causa deferatur ad eum, qui reipublicæ cum imperio præest. Is cum in omnes, qui in republica continentur, & imperium habeat, & potestatem, omnium tollere, delere, emendare sententias potest; ejus vero sententiæ ab iis, qui subjecti sunt, emendari, abrogarique non possunt.

(1) L. 1. ff. A quib. appell. non lic.

(2) Can. 16. & 17. c. 9. qu. 3. Quid adhuc quæris examen. inquit Augustinus Oper. imperf. contra Julianum l. 2. opp. t. 10. col. 993. ed. Maurin. Ven. 1733., quod apud Sedem Apostolicam factum est? Sane appellantes à Summi Pontificis iudicio futurum Concilium damnantur à Martino V. apud Guerram Epitom. Pontific. constitut. t. 1. p. 173. Ven. 1772., à Pio II. const. Execrabilis §. t. 3. par. 3. Bullarii Roman. p. 97., Julio II. const. Suscepti 27. p. 312. ibid., Benedicto XIV. const. Altissimo 132. p. 324. t. 1. ejus Bullar. ed. Ven. 1754., Bulla in cœna Domini, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus. L' Histoire de l' Eglise, inquit Cardinalis de Byssy Meldensis Episcopus in Docum. pastor. an. 1728. p. 59., " nous apprend, qu' elle à rejeté tous les appels faits contre les Bulles dogmatiques, & qu' ille à regardé comme herétiques, & chismatiques ceux, qui les ont formé. " Idem ipse habet Ep. ad Episc. Ebroicens., idemque Senonensis Archiepiscopus Languet Docum. pastor. advers. consult. Advocat. p. 9., & Ep. 1. ad Episc. Bononiens. p. 26., & Cardinalis de Mailly Archiepiscopus Remensis Instrucl. Pastor. au sujet de la Constitution Unigenitus an. 1719. p. 8., & idem quoque docet Thomassinus Diss. 12. in synod. Chalced. n. 26., & Diss. 18. n. 96. Ipse Petrus de Marca concord. sacerdot. & imper. l. 2. c. 17. n. 1. testatur, quod " nunquam in Ecclesia admissa fuit provocatio à Papæ ad Concilium. " Recte Tom. III.

S. Bernardus *Ep. 239. opp. t. 1. p. 198. ed. Horstii & Maillonii Ven. 1781.*, Summi Pontificis sententiam *peremptoriam* vocat, & *Ep. 213. p. 166.* Innocentio II. dicit hæc: "Quis mihi, faciet iustitiam de vobis? Si haberem iudicem, ad quem vos trahere possem, jam nunc ostenderem... Extat quidem tribunal Christi, sed absit, ut ad illud appellem vos... Itaque recurro ad eum, cui in præsentem datum est iudicare de universis; hoc est ad vos: vos appello ad vos; vos iudicate inter me, & vos." Consule, inter ceteros, librum, cui titulus *Trattato dello scisma c. 16.*, Du-Valium *de Supr. Rom. Pontif. in Eccles. potest. p. 4. q. ult.*, Serryum *de Rom. Pontif. Diss. 2. c. 9.*, Roncagliam *Animadvers. in Natal. Alexand. Histor. eccles. sæc. 13. & 14. Diss. 9. t. 8. p. 419. & seq. ed. Ven. 1776.* Gasparem de Bocken *Dissert. Salisburgi edita an. 1723.*, qua ostenditur, "Soli Summo Pontifici Romano supremam in universam Ecclesiam, potestatem, & de fide definiendi jus competere, nec ab illo ad Concilium generale appellari posse," Zaccariam *Anti-Febron. t. 4. c. 5. & 6. p. 163. seq. ult. ed., et Anti-Febron. vind. t. 4. Diss. 12. c. 4. p. 387.*, Cl. Gerbertum *Ecclesia militans &c. c. ult. t. 2. p. 358.*, & Bolgenium *Risposta al quesito cosa è un appellante?* quo quidem opere graviter, nervoseque refutatur quidquid ab Appellantibus, novissime autem ab eorum gregali Petro Tamburinio proponitur. Illud postremo addam, quod est ab ipso Joanne Ludovico Moshemio, hæretico quidem homine, sed docto, & erudito, animadversum "de Gallorum appellationibus ad Concilium universæ Ecclesiæ, unitatem Ecclesiæ spectabilem, tollentibus," scilicet pugnancia loqui illos catholicos, qui ex Primatu Divini juris Romanum Pontificem totius Ecclesiæ, & Catholicæ unitatis centrum profitentur, & simul ab ejus iudicio generale concilium appellari posse contendunt. Placuit laudare hoc testimonium, ut omnes intelligant, quod ipsi hæretici agnoscunt, & confitentur, appellationes ad futurum Concilium cum catholica veritate de Primatu Summi Pontificis convenire non posse. Consule Ballerinum *de Vi ac ration. Prim. Pont. fere per tot., et de Potest. Eccles. Sum. Pontif. et conc. Genes. c. 5. p. 66. et seq.; et c. 9. §. 5. p. 139. et seq. ed. Augustæ Vindelic. 1770.*

§. XIX. In civili republica summa hæc potestas est penes Principem, cui subiecti sunt omnes, qui ad illam pertinent. Quare ipse in cunctis negotiis, quæ civilis reipublicæ propria sunt ab omnibus appellatur, omnium infirmat confirmatve sententias, quodque ab eo gestum est subditorum iudicio, & potestati subesse non potest (1). Hoc autem jus appellationis non solum pars

est intima summæ potestatis (2), sed etiam est necessaria pars officii, quo tenetur quisquis rempublicam cum imperio regit, qui in ejus custodia tamquam in specula, collocatus omnia circumspicere, atque observare debet, quemadmodum se unusquisque gerat in iudiciis exercendis (3).

(1) Vid. Montesquieum *Esprit. des loix liv. 28. chap. 27.*

(2) Confer Grotium *de Jure belli, et pacis l. 2. c. 4. §. 13.*, & Heineccium *de Jur. natur. et gent. l. 2. c. 8. §. 157. opp. t. 8. p. 213. ed. cit.*

(3) Consule Puffendorium *de Jur. natur. et gent. l. 7. c. 9.*, & Heineccium *l. c. §. 150. et seq. p. 210. et seq.*

§. XX. Quod in civili republica Princeps, id in ecclesiastica Summus Pontifex est; quoniam eum à Christo toti Ecclesiæ propositum fuisse cum dignitate, & jurisdictione, certum est. Quare ut Princeps in civili republica omnium, quos sibi subiectos habet, appellationes recipit & ex jure summi imperii, quod habet in republica, & ex officio, quod est annexum curæ, & sollicitudini omnium rerum, quæ in republica geruntur; ita Summus Pontifex pari jure, & officio in republica ecclesiastica omnes recipit appellationes; quæ propter res, vel propter personas hujus reipublicæ propriæ sunt. Itaque jus appellationum non extrinsecus accessit Summo Pontifici, sed affixum, & insitum est in ipso Primatu, atque in jurisdictione, quæ hujus Primatus Divina institutione propria est (1); quemadmodum qui civili reipublicæ cum imperio præest, omnium accipit appellationes subditorum, jure potestatis, & imperii sui.

(1) Eusebiani IV. sæculo, cum iniquam tulissent sententiam in S. Athanasium, atque is ad Juliam I. Summum Pontificem confugisset, hanc appellationem ægre tulērunt, sicuti constat ex Julii I. *Ep. ad Eusebian. apud Constantium Ep. Pontific. Roman. col. 353. et seq.*, & Sozomeno *Histor. l. 3. c. 7. p. 101. ed. Cantabrig. 1720.* Photius IX. sæculo jus appellationum in discrimen revocavit, cum eoque consentiunt Zaccarias Episcopus Chalcedonensis, Joannes Zonaras, Theodorus Balsamon, Marcus Ephesius, & Meletius Alexandrinus. In eodem luto hæsitavit Calvi-